KOD _____

Dolnośląski Konkurs HISTORYCZNY *zDolny Ślązak* **dla uczniów szkół podstawowych w roku szkolnym 2024/2025**		**ETAP POWIATOWY** **11 grudnia 2024 r.** **godz. 12.00** czas trwania 60 minut
Kuratorium Oświaty we Wrocławiu / Dolnośląski Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli we Wrocławiu		

INSTRUKCJA

1. **Pisz wyraźnie czarnym lub niebieskim długopisem.**
2. **Wpisz swój kod na każdej stronie arkusza i na karcie odpowiedzi.**
3. **Wszystkie swoje odpowiedzi wpisz na karcie odpowiedzi, tylko one będą oceniane przez osobę sprawdzającą. Nie używaj korektora. W razie pomyłki skreśl odpowiedź i napisz jeszcze raz.**
4. **Pamiętaj, że pracujesz samodzielnie. Nie możesz korzystać z żadnych pomocy. Potrzebne informacje zawarte są w treści zadań.**
5. **Poza arkuszem i kartą odpowiedzi nie możesz używać innych kartek.**
6. **Przy każdym zadaniu zapisano możliwą do zdobycia liczbę punktów.**
7. **Maksymalna liczba punktów do zdobycia wynosi 40.**

Powodzenia!

1. Do poniższych opisów dopisz właściwe nazwy starożytnych państw. (0-2)

A. *W kwestiach religijnych występowała w tym państwie rywalizacja między solarną doktryną heliopolitańską i doktryną memficką. Doktryna memficka stworzenie świata przypisywała Phatowi, który działał pod ośmioma postaciami, w tym Tota, Horusa i będącego uosobieniem wiedzy Atuma.*

B. *Filip rozpoczynał swoje panowanie w niezwykle trudnej sytuacji, ale okazał się nie tylko znakomitym wodzem, ale również zdolnym organizatorem i administratorem (…). Główną troską Filipa była armia, którą w krótkim czasie uczynił pierwszą potęgą świata greckiego.*

źródło: M. Jaczynowska, D. Musiał, M. Stępień, Historia starożytna, Warszawa 1999

2. Na podstawie poniższego zdania z mowy Peryklesa i wiedzy własnej wybierz wszystkie informacje, które odnoszą się do zachwalanego ustroju. (0-1)

Nasz ustrój polityczny nie jest naśladownictwem obcych praw, a my sami raczej jesteśmy wzorem dla innych niż inni dla nas.

A. Rządy sprawowali dwaj dziedziczni królowie.
B. Obywatele podejmowali decyzje większością głosów.
C. Wszyscy mieszkańcy polis mogli uczestniczyć w obradach zgromadzenia ludowego.
D. Na zgromadzeniu ludowym zapadały decyzje o wypowiedzeniu wojny i zawarciu pokoju.

3. Wojny Rzymu z Kartaginą miały miejsce (0-1)
A. po ukrzyżowaniu Jezusa.
B. przed zabójstwem Juliusza Cezara.
C. po przejęciu władzy przez Oktawiana Augusta.
D. przed wypędzeniem ostatniego króla z Rzymu.

4. Na podstawie mapy i wiedzy własnej wykonaj polecenia. (0-3)

źródło: zpe.gov.pl/a/bizancjum-greckie-cesarstwo-rzymian

A. Napisz, w którym wieku powstało Cesarstwo Bizantyjskie.
B. Podaj nazwę widocznego na mapie państwa, którego władcą był Chlodwig.
C. Wybierz właściwe zakończenie zdania: Terytorium Królestwa Wizygotów na początku VIII wieku znajdowało się w większości pod panowaniem ***Turków / Hunów / Arabów***.

5. Rozstrzygnij, które informacje związane z panowaniem Bolesława Chrobrego są prawdziwe, a które fałszywe. Wpisz literę P, jeśli zdanie jest prawdziwe lub F, jeśli jest fałszywe. (0-2)

A. Koronacja Bolesława Chrobrego odbyła się z udziałem cesarza Henryka II.
B. Pochodzący z Rusi biskup Wojciech zorganizował wyprawę misyjną do Prus.
C. Bolesław Chrobry pokonał wojska Jarosława Mądrego i wkroczył do Kijowa.

6. Zapoznaj się z informacjami dotyczącymi Śląska w okresie średniowiecza, a następnie wybierz i wpisz do karty odpowiedzi poprawne elementy w zdaniach. (0-3)

A. W ***1320 / 1335*** roku umarł książę wrocławski Henryk VI Dobry i zgodnie z jego wolą księstwo wrocławskie przeszło pod panowanie króla czeskiego.
B. W bitwie pod Grunwaldem po stronie krzyżackiej walczył książę ***Konrad VII Biały / Henryk IV Probus*.**
C. W XV wieku dochodziło do najazdów ***husytów /waldensów*** na Śląsk.

7. Wydanie przywileju jedlneńsko-krakowskiego miało miejsce (0-1)

A. po unii w Krewie.
B. przed bitwą pod Legnicą.
C. za panowania Ludwika Węgierskiego.
D. w trakcie wojny z Wielkim Księstwem Moskiewskim.

8. Wśród przyczyn wielkich odkryć geograficznych wskaż tę, która jest nieprawdziwa. (0-1)

A. poszukiwanie nowych ziem
B. chęć odnalezienia drogi morskiej do Indii
C. dążenie do potwierdzenia teorii heliocentrycznej
D. utrudnianie handlu kupcom europejskim przez Turków

9. Na podstawie opisu obrazu i wiedzy własnej wykonaj polecenia. (0-2)

źródło: culture.pl/pl/artykul/dzieje-polski-w-obrazach-czesc-pierwsza

Obraz *Stańczyk w czasie balu na dworze królowej Bony wobec straconego Smoleńska* jest jednym z najbardziej znanych obrazów Jana Matejki. Widoczna na obrazie melancholia Stańczyka związana jest z zajęciem Smoleńska przez wojska Wielkiego Księstwa Moskiewskiego.

A. Za panowania którego polskiego króla miały miejsce wydarzenia, związane z treścią obrazu?
B. Z poniższych wybierz tę miejscowość, gdzie, po zajęciu Smoleńska, wojska polsko-litewskie pokonały siły moskiewskie.

Wiedeń **Cecora** **Orsza** **Chojnice**

10. Na podstawie tekstu podaj nazwę urzędu oraz nazwiska dwóch osób, które go sprawowały. (0-2)

Początkowo urząd ten tworzono tylko na okres trwania wojny, później zaś osoba sprawująca ten urząd była stałym naczelnym dowódcą. Od XVI wieku urząd ten sprawowały dwie osoby: jedna w Koronie, druga na Litwie i każda z nich miała swojego zastępcę. Od czasów Stefana Batorego urząd ten stał się dożywotni.

źródło: Z. Grabowski, Dzieje oręża polskiego. Odrodzenie, Warszawa 2012

11. Podaj nazwy dwóch terytoriów, które Rzeczpospolita Obojga Narodów ostatecznie utraciła w wyniku wojen prowadzonych w XVII wieku. (0-1)

12. Znajdź i nazwij trzy wydarzenia historyczne, które zostały przywołane w poniższym fragmencie *Pana Tadeusza* Adama Mickiewicza. (0-3)

Brzmi Polonez trzeciego maja! — Skoczne dźwięki
(…) Po dniu trzeciego maja w ratuszowej sali,
Zgodzonego z narodem króla fetowali,
Gdy przy tańcu śpiewano: Wiwat król kochany!
(…) Mistrz coraz takty nagli i tony natęża;
A wtem puścił fałszywy akord jak syk węża,
(…) Coraz głośniej targając akord rozdąsany,
Przeciwko zgodzie tonów skonfederowany;
Aż Klucznik pojął mistrza, zakrył ręką lica
I krzyknął: „Znam! znam głos ten! to jest Targowica!“
I wnet pękła ze świstem struna złowróżąca...
(…) Słychać tysiące coraz głośniejszych hałasów,
Takt marszu, wojna, atak, szturm, słychać wystrzały,
Jęk dzieci, płacze matek. — Tak mistrz doskonały
Wydał okropność szturmu, że wieśniaczki drżały,
Przypominając sobie ze łzami boleści
Rzeź Pragi, którą znały z pieśni i z powieści,
Rade, że mistrz na koniec strunami wszystkiemi
Zagrzmiał i głosy zdusił, jakby wbił do ziemi.
(…) Znowu muzyka inna: znów zrazu brzęczenia
Lekkie i ciche, kilka cienkich strunek jęczy,
Jak kilka much, gdy z siatki wyrwą się pajęczej.
Lecz strun coraz przybywa, już rozpierzchłe tony
Łączą się i akordów wiążą legijony,

13. Zaznacz podpunkt, w którym wydarzenia XIX wieku zostały uporządkowane chronologicznie. (0-1)

A. nadanie konstytucji Królestwu Polskiemu, wybuch powstania styczniowego, upadek powstania listopadowego, rzeź galicyjska, Wiosna Ludów na Węgrzech, powstanie II Rzeszy

B. nadanie konstytucji Królestwu Polskiemu, upadek powstania listopadowego, rzeź galicyjska, wybuch powstania styczniowego, Wiosna Ludów na Węgrzech, powstanie II Rzeszy

C. nadanie konstytucji Królestwu Polskiemu, rzeź galicyjska, upadek powstania listopadowego, wybuch powstania styczniowego, Wiosna Ludów na Węgrzech, powstanie II Rzeszy

D. nadanie konstytucji Królestwu Polskiemu, upadek powstania listopadowego, rzeź galicyjska, Wiosna Ludów na Węgrzech, wybuch powstania styczniowego, powstanie II Rzeszy

14. Rozstrzygnij, które informacje są prawdziwe, a które fałszywe. Wpisz literę P, jeśli zdanie jest prawdziwe lub F, jeśli fałszywe. (0-2)

A. Maria Skłodowska-Curie dwukrotnie otrzymała Nagrodę Nobla.
B. Karol Marcinkowski był przemysłowcem, który w Poznaniu założył fabrykę maszyn rolniczych.
C. Założycielem pierwszej kopalni ropy naftowej i wynalazcą lampy naftowej był Ignacy Łukasiewicz.

15. Podaj nazwy ideologii, których założenia zostały przedstawione poniżej. (0-2)

A. *Ideologia polityczna, zgodnie z którą dążono do zastąpienia gospodarki kapitalistycznej takim systemem społeczno-politycznym, w którym właścicielem większości środków produkcji będzie państwo. Ideologia ta postulowała również powstanie społeczeństwa bezklasowego.*

B. *Ideologia stawiająca na pierwszym miejscu znaczenie narodu w życiu społeczeństw. Przyznaje narodowi absolutne pierwszeństwo nad interesami jednostki, od której wymaga się utożsamiania się z jego celami.*

źródło: Historia Słownik encyklopedyczny, Wrocław 2007

16. Zapoznaj się z fragmentem tekstu źródłowego i na jego podstawie podaj nazwę dokumentu, z którego pochodzi oraz rok jego podpisania. (0-2)

Art. 51. Terytoria, odstąpione Niemcom na podstawie preliminarzy pokoju, podpisanych (…) 26 lutego w roku 1871, przywraca się pod zwierzchnictwo francuskie.
Art. 80. Niemcy uznają i będą szanowały ściśle niezawisłość Austrii.
Art. 159. Niemieckie siły zbrojne zostaną zdemobilizowane i zredukowane.
Art. 173 Powszechna obowiązkowa służba wojskowa będzie w Niemczech zniesiona.

źródło: M. Sobańska- Bondaruk, S. Lenard, Wiek XX w źródłach, Warszawa 1998

17. Do każdego z poniższych biogramów dopisz właściwe imię i nazwisko postaci. (0-2)

A. *Urodził się w Zułowie na Litwie. Przebywał na zesłaniu na Syberii, a po powrocie z zesłania wstąpił do Polskiej Partii Socjalistycznej. W czasie I wojny światowej stanął na czele Komisji Wojskowej Tymczasowej Rady Stanu. W latach 1918-1935 pełnił funkcje m.in. Naczelnika Państwa, premiera oraz Generalnego Inspektora Sił Zbrojnych.*

B. *Prezydent Stanów Zjednoczonych przez cztery kadencje. W okresie wielkiego kryzysu gospodarczego, jako gubernator, wprowadził program stanowej pomocy socjalnej. W czasie pierwszej kampanii prezydenckiej wysunął hasło Nowego Ładu (New Deal), którego podstawowym założeniem była aktywna rola państwa w ożywieniu gospodarki, poddanie wielkich spółek kontroli państwa, rozwój inwestycji państwowych oraz robót publicznych.*

źródło: encyklopedia.pwn.pl

18. Spośród poniższych elementów (1-6) wybierz i dopasuj te, które są związane: (0-3)

A. z powstaniem wielkopolskim,
B. z walkami o granicę wschodnią,
C. z walką o przynależność Górnego Śląska.

1. 27.12.1918
2. Traktat ryski
3. linia Curzona
4. Ignacy Paderewski
5. koncepcja federacyjna
6. bitwa o Górę św. Anny

19. Wykorzystaj poniższe wydarzenia II wojny światowej i wskaż wydarzenie chronologicznie pierwsze oraz ostatnie. (0-1)

A. bitwa o Stalingrad
B. konferencja w Jałcie
C. początek operacji Barbarossa
D. zrzucenie bomb na Hiroszimę i Nagasaki

20. Przyporządkuj podane pojęcia i wydarzenia (1-6) do działań okupanta: (0-2)

A. niemieckiego,
B. sowieckiego.

1. akcja AB
2. kolektywizacja
3. paszportyzacja
4. zsyłki do łagrów
5. uliczne łapanki
6. wydawanie „gadzinówek”

21. Zapoznaj się z wybranymi założeniami polskiej polityki zagranicznej Rządu Polskiego na Uchodźstwie z lat 1940-41 i na ich podstawie oraz wiedzy własnej odpowiedz na pytania. (0-3)

1. Dążenie do zbliżenia i poprawy stosunków z Czechami i Słowakami oraz z Litwą.

2. Rząd Polski pragnie, aby stosunki z Litwą ułożyły się na płaszczyźnie wielowiekowej przyjaźni (…)

Uwaga: sprawa Wileńszczyzny nie może być, w myśl tezy głównej…, przedmiotem jakichkolwiek dyskusji.

3. Stanowisko Rządu Polskiego względem Czechosłowacji musi być nacechowane serdecznością (…).

4. Polska i Czechosłowacja zamykają raz na zawsze okres dawnych uraz i sporów.

źródło: D. Ostapowicz, S. Suchodolski, D. Szymikowski, Od Hammurabiego do Fukuyamy, t.2, Gdańsk 2000

A. Podaj nazwiska dwóch premierów Rządu Polskiego na Uchodźstwie.
B. Napisz, które wydarzenie sprawiło, że sprawa Wileńszczyzny była się kwestią sporną w stosunkach polsko-litewskich.
C. Podaj nazwę terytorium, które było przyczyną sporów polsko-czechosłowackich.